

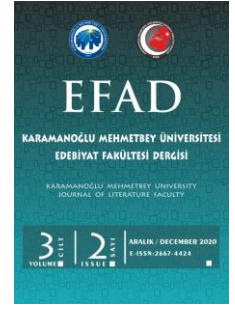
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi

(KMUEFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>

Tür: Görüş Yazısı
Kabul Tarihi: 29 Kasım 2020

Gönderim Tarihi: 18 Kasım 2020
Yayımlanma Tarihi: 15 Aralık 2020

Atf Künyesi: Uca, A. (2020). "Doç. Dr. Erol Akcan'ın "İttihat Terakki ve Atatürk" Adlı Yazısı Üzerine Bir Değerlendirme". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 298-304.

DOÇ. DR. EROL AKCAN'IN "İTTİHAT TERAKKİ VE ATATÜRK" ADLI YAZISI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Alaattin UCA*

2020 yılı Nisan ayında Konya'da basılan "İttihat Terakki ve Atatürk" adlı kitabım hakkında Tarih Kritik Dergisinin 6. Cildinin 4. Sayısında Doç. Dr. Erol Akcan tarafından bir yazı yayınlanmıştır¹. Bu yazının yazılma sebebinin 2 Temmuz 2020 tarih ve 31173 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan bir doçentlik kadrosuna müracaat etmem ve diğer bazı kişisel sebepler olduğunu düşünüyorum². Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde açılan doçentlik kadrosuna başvurumun teamüllere uygun olmadığını düşünenler olabilir ama durumun tahmin edildiği gibi olmadığını belirtmek isterim. Ben kişinin kendi üniversitesinde, kendi bölümünde kendisi için açılmış bir kadroya değil kadrosu İğdır Üniversitesinde olan bir öğretim üyesine, Recep Murat Gecikli'ye Atatürk Üniversitesinde açılan bir kadroya başvurdum. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde çalışan bir öğretim üyesi olarak İğdir'dan gelecek kişi kadar benim de burada hakkım olduğunu düşündüm.

İttihat Terakki ve Atatürk adlı kitabım 2020 yılının Nisan ayında yayımlandı³. Söz konusu doçentlik ilanına 16 Temmuz 2020 tarihinde başvuru yaptım. Erol Akcan'ın yazısı ise 30 Eylül 2020'de yayınlandı. Erol Akcan ile Recep Murat Gecikli İğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde birlikte çalışıyordu⁴. Buradan ayrılan Erol Akcan Edirne'de Trakya Üniversitesinde, Recep Murat Gecikli ise Erzurum'da Atatürk Üniversitesinde görev yapmaktadır.

Yukarıda izah etmeye çalıştığım şahsi husumetten dolayı yazılan bu yazıda sergilenen saldırgan tavrı esefle kınıyor, hukuki çerçevede mücadele etme hakkımı saklı tutuyorum. Ancak yazı içerisinde şahsım ve kitabımla ilgili olarak sarf edilen bazı ifadeler karşılık akademik nezaket, kişi hakları ve saygılıktan taviz vermeden, kişisel sorunların etkisinde kalmadan düşüncelerimi ifade etmek istiyorum.

* Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Karaman/Türkiye, E-Posta: alaattinuca@kmu.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-4211-6744>.

¹ Akcan, E. (Ekim 2020). "İttihat Terakki ve Atatürk", *Tarih Kritik*, 6 (4), 414-419.

² Söz konusu ilan ile ilgili olarak bkz. *Resmi Gazete*, 2 Temmuz 2020, (31173), 136.

³ Uca, A. (Nisan 2020). *İttihat Terakki ve Atatürk*. Konya, Palet Yayınları.

⁴ *Akademik Teşvik Değerlendirme Tablosu*, 03 Kasım 2020 tarihinde

<https://www.igdir.edu.tr/Addons/Resmi/announc/4636/2016%20AKADEMİK%20TEŞVİK%20DEĞERLENDİRME%20TABLOSU.pdf> adresinden erişildi.

Akcan, 2020 yılında yayımlanmış bir kitabı eleştirirken yaklaşık on yıl geriye gitmekte, doktora tezime ilgili bilimsel tartışmayı ve içinde yer aldığım Albayrak Gazetesinin transkripsiyonu ile ilgili çalışmayı gündeme getirmektedir.

Doktora tezime ilgili tartışma Dr. Bahattin Şakir Bey'in 1914 yılında Erzurum'da toplanan VIII. Taşnak Kongresi'ne katılıp katılmadığı konusunda yaşanmıştır⁵. 2012 yılında Erzurum'da düzenlenen 1. Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri ve Büyük Güçler Sempozyumunda tartışılan bu konuyla ilgili olarak 2015 yılında yine Erzurum'da düzenlenen II. Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri ve Büyük Güçler Sempozyumuna tarafımdan bir bildiri sunularak bu konudaki düşüncelerim ortaya koyulmuştur⁶. Burada bahsedilen her iki sempozyumda gayet seviyeli ve kaynaklara dayalı akademik bir tartışma yapılmış ve her iki bildiri de sempozyum kitabında yayımlanmıştır. Burada bir suç unsuru ya da hata söz konusu değildir. Bana göre Dr. Bahattin Şakir Bey, 1914 yılında Erzurum'da düzenlenen VIII. Taşnak Kongresi'ne katılmıştır.

Akcan'ın iddialarından bir diğeri olan Albayrak meselesi ise şöyle cereyan etmiştir: Hem Erzurum hem de Türk tarihi açısından çok önemli bir kaynak durumundaki Albayrak Gazetesi'nin mevcut koleksiyonu benim de içinde bulunduğum bir komisyon tarafından transkripsiyon yapılarak Erzurum Kongresi'nin 90. yıldönümü olan 2009 yılında yayımlanmıştır. 2009 yılı Mayıs ayında başlayan proje Kongre için Erzurum'a gelecek üst düzey devlet adamı, bürokrat ya da misafirlere dağıtmak amacıyla hızlandırılmıştır. Hedef tarih olarak belirlenen 23 Temmuz 2009'da üzerinde yeterince çalışılmadan hatta tashih yapılamadan aceleyle dağıtımına hazır hale getirilmiştir. Dolayısıyla kitapta çok sayıda okuma yanlışı yapılmıştır. Bu nedenle de kamuoyunda tartışılmıştır. Bu tartışmalar ve ortaya çıkan durum beni yeterince üzmüştür. Halen de üzüntüm devam etmektedir. Akcan'ın bu konuyu dile getirmesi malumun ilamıdır.

Bundan sonra adı geçen kitap üzerinde üç yıl daha çalışılmış, tashih yapılmış, alanında uzman bilim adamlarından bir heyete incelettirilerek basım onayı alınmış ve 2012 yılında ikinci baskısı yapılmıştır⁷.

Akcan, İttihat Terakki ve Atatürk adlı kitabımı da hedef alarak akademik çalışmalarımı üçle sınırlandırmıştır. Yazısında kendince hedefe koyduğu üç çalışmadan bahsetmiş ve işi hakaret boyutuna getirmiştir. İttihat Terakki ve Atatürk adlı kitabı incelerken yaptığı gibi akademik çalışmalarım hususunda da kendisinden beklenen özveriyi gösterememiştir. 8 kitap, 6 kitapta bölüm, 52 makale, 10 bildiri ve pek çok diğer yazımı görmezden gelen, bilimsel tartışmaları hata gibi gösteren, herkesin bildiği ve yukarıda sebebini izah etmeye çalıştığım Albayrak Gazetesi'nin ilk baskısındaki okuma yanlışılarını seneler sonra tekrar gündeme getiren Akcan, İttihat Terakki ve Atatürk adlı eserime de yukarıda belirttiğim nedenlerden dolayı ön yargılı olarak yaklaşmaktadır.

Akcan'a göre Atatürk'e Atatürk demek dahi eleştiri konusudur⁸. "İttihat Terakki ve Atatürk" adlı kitapta, önsözde de işaret edildiği gibi Atatürk'ten hayatının her evresinde Atatürk olarak bahsedilmiştir⁹. Bu kitabın yazarı olarak benim bu kitapta kullandığım bir üslup ve tercihimdir. Kaldı ki bana göre Atatürk, hayatının her evresinde Atatürk'tür. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı'dır. Burada benim yaptığım bir hata ya da gaf değildir. Bu konuda beni bilinçsizlikle itham eden Akcan'a şunu sormak istiyorum¹⁰. "Atatürk 1881 yılında Selanik'te doğdu" diyenler ya da bu cümleyi yazanlar bilinçsiz midir? Atatürk, doğduğu zaman Atatürk müdür?

Söz konusu çalışma kitabın jeneriğinde ve önsözde de belirtildiği gibi Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenen bir projenin ürünüdür¹¹. Akcan, sanki bilinmeyen ya da gizlenen bir şeyi keşfetmiş gibi benim şahsımda bu kurumu da eleştirmekte hatta daha da ileri giderek sosyal bilimlerde proje konusunda ahkâm kesmektedir. Adı geçen kurum

⁵ Çiçek, K. (2014). "VIII. Taşnak Kongresi: Ermenilerin Karar Anı", T. Başak & M. Yüksel (Ed.), *I. Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri ve Büyük Güçler Sempozyumu Bildiriler, 2-4 Mayıs 2012* içinde (ss. 63-72), Erzurum, Atatürk Üniversitesi Yayınları No. 1033.

⁶ Uca, A. (2014). "Doktor Bahaeddin Şakir VIII. Taşnak Kongresi'ne Katıldı mı? Katılmadı mı?", T. Başak & M. Yüksel (Ed.), *II. Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri ve Büyük Güçler Sempozyumu Bildiriler, 6-8 Mayıs 2015* içinde (C. 2, ss. 1091-1101), Erzurum, Atatürk Üniversitesi Yayınları No. 1202.

⁷ Akbulut, D. A., Aslan, Y., Aslan, B., Başak, T., Erdem, Ö. ve diğerleri (2012). *Yüce Yurttan Yükselen Ses Albayrak 1919-1921 Tıpkıbasım ve Yeni Türk Alfabeyle* (2. Bs.). Erzurum, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Yayın No. 1001.

⁸ Akcan, Ekim 2020, s. 415.

⁹ Uca, Nisan 2020, s. 13.

¹⁰ Akcan, Ekim 2020, s. 415.

¹¹ Uca, Nisan 2020, s. 2, 14, 15.

desteklediği her projede olduğu gibi kendi mevzuatı çerçevesinde hareket etmiş ve söz konusu çalışmayı teklifinden kabulüne kadar her aşamada hakem sürecinden geçirmiştir.

Ayrıca yukarıda bahsettiğim doçentlik başvuru sürecinde, 2020 yılının Temmuz-Ağustos aylarında, içinde İttihat Terakki ve Atatürk adlı bu kitabın da bulunduğu doçentlik dosyam Akcan'ın çok iyi tanıdığı, işinin ehli profesör hocalarımızın incelemesinden geçmiş ve olumlu rapor almıştır.

Akcan, konunun özgün olmadığını ve alana katkıda bulunmadığını iddia etse de¹² Atatürk'ün İttihat Terakki Cemiyeti ve İttihatçılarla ilişkileri son derece özgün ve ilginç bir konudur ve çalışmanın alana katkıda bulunduğu da muhakkaktır.

Benim şahsımda pek çok kişiyi ve kurumu suçlamaktan kaçınmayan Akcan, ancak kendi yapacaklarına karar vermelidir. Başkalarının ne yapacağı hangi konuda ne çalışacağı kişilerin kendi tercihi olmalıdır.

İttihat Terakki ve Atatürk adlı kitabın teşvik almak için yazıldığını ima eden Akcan, Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğini ve yönetmeliği çıkaran eski başbakanlarımızdan Ahmet Davutoğlu ve dolaylı olarak da yönetmelikte değişiklikler yaparak halen yürürlükte tutan Cumhurbaşkanımızı eleştirmektedir. Buna karşın Akcan'ın, hatırına Tarih Kritik Dergisinde yayınlanan söz konusu yazıyı yazdığı arkadaşı Recep Murat Gecikli ile birlikte Iğdır Üniversitesinde teşvik başvurusunda buldukları ve bu yönetmelikten yararlandıkları görülmektedir¹³. Bu ikircikli tutum tarafımdan bir çelişki olarak değerlendirilmektedir.

Beni kes, kopyala, yapıştır yöntemiyle çalışmakla itham eden Akcan adı geçen Tarih Kritik Dergisindeki yazısının beşinci satırında dipnot olarak 4 rakamını vermiş, yazısına 4. dipnotla başlamış ancak bu dipnot metinde kalmış konu ile ilgili bir açıklama yapmamıştır. Yani Akcan kesmiş, kopyalamış fakat yanlış yere yapıştırmıştır¹⁴.

İttihat Terakki ve Atatürk adlı eser yazılırken bazı arşiv ve kütüphanelerde araştırma yapılmış, doğal olarak Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığının verileri de taranmıştır. Arşiv üzerinden polemige giren Akcan, eserin 321. sayfasında yüz yirmi beşinci dipnotta yer verilen iki belgeyi görmüş, bunları yetersiz bulmuş ancak 98. sayfadaki üç yüz otuz sekizinci dipnotu, 152. sayfadaki 91. dipnotu, 153. sayfadaki 92. dipnotu görmemiştir¹⁵. Devlet Arşivlerine ulaşmak günümüzde artık çok kolaylaşmış ve imtiyaz olmaktan çıkmıştır. Dolayısıyla adı geçen arşivin internet sitesinden konuyla ilgili olarak yapılan tarama sonucu ulaşılan belgelerden istifade edilmiştir. Arşivde fazla belge çıkmaması benim suçum değildir.

Ayrıca konu ile ilgisi dâhilinde TBMM Zabıt Cerideleri, Albayrak, Akşam, Alemdar, Minber, Peyam, Takvim-i Vekayi, Tanin, Tasvir-i Efkâr ve Vakit gazeteleri, 15 dergi, çeşitli resmi yayınların yanı sıra 200'den fazla kitap, 37 kitapta bölüm, toplam 96 makale, bildiri ve ansiklopedi maddesi, 27 tez ve 15 internet kaynağından yararlanılmıştır¹⁶.

Akcan, internet kaynaklarına da kıvgındır¹⁷. Hâlbuki günümüzde internet kaynakları akademik çalışmalarda yaygın olarak kullanılmakta ve bilimsel dergilerin yazım kurallarında internet kaynaklarının nasıl kullanılacağıyla ilgili açıklamalar yer almaktadır.

İttihat Terakki ve Atatürk adlı kitabı eleştirirken Akcan, bir konuyu anlamış ama onu da yanlış anlamıştır. Mesela diyor ki Mütareke hükümetleri, Atatürk döneminde görev yapan başbakan ve bakanlar, İstiklal Marşı ve İttihatçılık, Atatürk'ün Samsun'a çıkışı, Amasya Genelgesi, Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi gibi pek çok konuda konuyla alakasız bilgi verilmiştir¹⁸. Bu kitapta benim amacım bu ve benzeri konuları yazmak değil bunlar zaten yazılmış ve bilinen şeyler. Benim buradaki maksadım bu konular

¹² Akcan, Ekim 2020, s. 415.

¹³ Akademik Teşvik Değerlendirme Tablosu, 03 Kasım 2020 tarihinde

<https://www.igdir.edu.tr/Addons/Resmi/announc/4636/2016%20AKADEMİK%20TEŞVİK%20DEĞERLENDİRME%20TABLOSU.pdf> ;

<https://www.igdir.edu.tr/Addons/Resmi/announc/5938/2017%20Akademik%20Tevsik%20Degerlendirme%20Tablosu.pdf> adreslerinden erişildi.

¹⁴ Akcan, Ekim 2020, s. 414.

¹⁵ Akcan, Ekim 2020, s. 415; Uca, Nisan 2020, s. 98, 152, 153.

¹⁶ Uca, Nisan 2020, s. 379-400

¹⁷ Akcan, Ekim 2020, s. 416.

¹⁸ Akcan, Ekim 2020, s. 416.

üzerinden Atatürk ve İttihat Terakki konusunu incelemektir. Mesela Amasya Genelgesini imzalayanların İttihatçılık yönü var mıdır? İngilizler, Amasya Genelgesiyle İttihatçılar arasında nasıl bir bağlantı kurmaya çalışmıştır? Mehmet Akif'in İttihatçılığı, Sivas Kongresinde İttihatçılık ile ilgili gelişmeler, Atatürk ile Samsun'a çıkanlar arasında İttihatçıların olup olmadığı, Atatürk zamanında kurulan hükümetlerde kimlerin İttihatçı olduğu gibi hususlarda okuyucunun dikkatini çekmek ve bilgilendirmektir.

Bu nedenle eserde geçen her ismin İttihatçılığı sorgulanmış ve Atatürk ile ilişkisi araştırılmıştır. Ya da başka bir ifadeyle Atatürk ile irtibatı olan, bir şekilde yolları kesişen İttihatçılara kitapta doğal olarak yer verilmiştir. Kitapta ele alınan her konu da İttihat Terakki ve Atatürk bağlamında ve bu yaklaşımla ele alınmıştır. Zira kitabın adı ve konusu bunu gerektirmiştir.

II. Meşrutiyet Devri Hükümetlerinden bahsedilmesini eleştirmeyen Akcan, Mütareke Hükümetlerinden bahsedilmesine tepki göstermektedir¹⁹. Oysaki her iki dönemin hükümetleri de aynı maksatla ele alınmıştır.

Atatürk döneminde kurulan hükümetlerde görev alan İttihatçı bakanlar ve Atatürk'ün yakın çevresinde bulunan ve milletvekili sıfatı bulunan pek çok İttihatçıdan bahsedilirken Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivindeki belgelere dayanarak hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı tarafından yayımlanmış bilimsel ve saygın bir eser olan Türk Parlamento Tarihi'nden yararlanılmıştır²⁰. Akcan bundan da rahatsız olmakta söz konusu kaynağı küçümsemektedir²¹. Bu kaynaktan istifade edilerek verilen bilgiler tam da kitabın konusuyla ilgili ve olmazsa olmaz niteliğindedir. Atatürk ile irtibatı olan İttihatçılar hakkında verilen biyografik bilgiler son derece yararlı olmuş ve esere değer katmıştır.

İttihat Terakki'nin "Deneme İktidarı" tabiri benim kendi ifademdir. Bu döneme Denetleme iktidarı da denilebilir. Sina Akşin'in bu adlandırmasını elbette ki biliyorum ve de kabul ediyorum. Ancak bu dönemin "Deneme İktidarı" olarak da yorumlanabileceği kanaatindeyim. Çünkü bana göre söz konusu dönemde İttihat Terakki bir yandan hükümetleri yönlendirmeye çalışırken ya da denetlerken aynı zamanda asıl iktidarı öncesinde bir deneme de yapmıştır. Bu benim şahsi kanaatimdir. Bir yazarın kendi kitabında kendi kanaat ya da tespitlerini yazması doğal olduğu gibi akademik özgürlüğün de gereği olarak değerlendirilmelidir.

Atatürk, İttihat ve Terakki Cemiyetine üye olarak girmiştir. Ama İttihat Terakkinin fedailik, komitacılık gibi bir takım illegal fiillerini ve politikalarının bir kısmını benimsememiştir. Zaman zaman Cemiyeti eleştirmekten de kaçınmamıştır. Cemiyetin ünlü isimlerinden başta Enver Paşa olmak üzere birçoğuyla aynı fikirde değildir. Atatürk'ün bu durumu onu Samsun'a göndermek için görevlendirenlerin de tercih sebebi olmuştur. Milli Mücadele başladıktan sonra Atatürk ve arkadaşları Sivas Kongresinde İttihatçı olmadıkları konusunda yemin etmiştir. Sivas Kongresinden sonra da bazı İttihatçılar Atatürk'ün hayatında önemli bir yer tutmuştur. Bazılarıyla da kıyasıya bir mücadelenin içinde olmuştur. Kitapta da zaten bu hususlar ele alınmıştır. Atatürk'ün İttihatçılarla ilişkileri konusunda söylenen bu tür ifadeler zihin karıştırıyor gibi görünse de gerçek olan budur. Kişiye, duruma ve zamana göre farklı gelişmeler yaşanmıştır. Atatürk'ün İttihat Terakki ve İttihatçılarla ilişkisi stabil değildir²². Akcan'ın görmek istediği gibi hiç değildir.

Akcan kaynaklara dayalı ifadeleri kabul etmek istemediği gibi yorumlarımı ve tespitlerimi de kabul etmemektedir²³. Elbette ki böyle bir zorunluluğu yok ama bunu yaparken en azından kişilerin düşüncesine saygı duyduğunu açıklamış olması beklenirdi. Bunu yapmadığı gibi hiç ilgisi olmadığı halde şu ifadelerimi eleştirmektedir:

¹⁹ Akcan, Ekim 2020, s. 416.

²⁰ Türk Parlamento Tarihi adlı bu güzide eserini hazırlanmasına katkıda bulunan başta Meclis Başkanlarımız olmak üzere yazımda, basımda ve yayımda emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Türk tarihinin araştırılmasına verdikleri katkının pek çok akademisyen tarafından takdirle karşılandığını vurgulamak istiyorum.

²¹ Akcan, Ekim 2020, s. 416.

²² Türkiye'de siyasi partilerin hatta 1. Grup diye nitelendirdiğimiz Müdafaa-i Hukuk Birinci Grubunun kurulmasını bile Sivas Kongresi ilkeleriyle bağdaştırmayanlar olduğunu ifade ederek, Akcan'ın bu konuda da fikirlerini yeniden gözden geçirmesini temenni ediyorum. Meclisi dualarla açan Atatürk halifeliği kaldırmakta tereddüt etmemiştir. Bu tür örnekleri çoğaltmak mümkündür. Atatürk bir dâhidir, bir stratejisttir, büyük bir liderdir. Yerine ve zamanına göre milletin ve devletin menfaatleri ve geleceği neyi gerektirmişse onu yapmıştır. İttihatçılarla ilişkilerini de böyle yorumlamak gerekir.

²³ Akcan, Ekim 2020, s. 417, 419.

İttihatçılık öyle bir duyguydu ki içine girdiği her insanın farklı zamanlarda farklı davranışlar sergilemesine sebep oldu. İnsanların karakterini de o duygu şekillendirdi. İşte bu yüzden ki ittihatçılar yeri geldi istibdat yönetimini yıkmak için devletle mücadele ettiler. Yeri geldi devleti korumak için düşmanla mücadele ettiler. Yeri geldi birbirleriyle iktidar mücadelesi ettiler. Yeri geldi birbirlerine yardım ettiler. Ama hep hareketli hep aktif oldular. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk üç cumhurbaşkanı Atatürk, İnönü ve Bayar eski bir ittihatçıydı. Devlet kademelerinde önemli görev ve sorumluluklar üstlenen bildiğimiz son ittihatçı Celal Bayar ölünceye kadar ittihatçıların devlet içindeki etkisi devam etti. Belki de bilmediğimiz son ittihatçılar daha ölmedi²⁴.

Bu ifadeler kitabın sonuç bölümünde yaptığım tespittir. Yukarıda zikredilen kaynaklardan edindiğim izlenimler sonucunda bende bu kanaat oluşmuştur. Kanaatimce İttihatçılık bir duygudur. Ya da İttihatçılığın duygusal bir yönü de vardır. Duygular olmazsa insanlar davranış gösteremezler. Ama Akcan ile soyut bir kavram olan duyguyu tartışmayı bir kenara bırakarak, şu soruları sormak istiyorum: İttihatçılar İstibdat yönetimini yıkmak için devletle mücadele etmediler mi? İttihatçılar devleti korumak için düşmanla mücadele etmediler mi? İttihatçılar birbirleriyle iktidar mücadelesine girmediler mi? İttihatçılar birbirlerine yardım etmediler mi? Bu sorulara verilecek "evet" cevabının hiç mi örnekleri yok? Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk üç cumhurbaşkanı Atatürk, İnönü ve Bayar eski İttihatçılardan değil midir? Bütün bu soruların cevabı elbette ki evettir ve bu konuların hepsi kaynaklarla sabittir.

Söz kaynaklardan açılmışken Akcan'ın benim kaynaklarımı kullanmamak şartıyla, görmediğimi iddia ettiği o ana kaynaklara inerek aynı konuda bir kitap kaleme almasını öneriyorum.

Sekiz yüz elli bin civarında üyesi olduğu ifade edilen İttihat ve Terakki Cemiyeti 1908 ve 1918 yılları arasında ülkenin kaderini belirlemiştir. Bir süre de doğrudan iktidarı üstlenmiştir. Fikirler bakımından da Cemiyet çeşitlilik göstermektedir. Osmanlıcılık, İslamcılık, Batıcılık, Türkçülük, Turancılık gibi fikirlerin her birini benimseyen farklı İttihatçılar vardır. Cemiyetin Masonlarla ve bazı azınlıklarla irtibatı da bilinmektedir. Böyle bir Cemiyetin fikir yelpazesinde çeşitlilik olduğu gibi farklı ideologlarının olması da normal karşılanmalıdır. Bu bağlamda Yahya Kemal ve Falih Rıfkı'nın İttihat ve Terakki'nin ideologlarından olduğu ifadelerini yadırgamamak gerekir. Böyle düşünenler vardır. Ben de bu düşünceye katılıyorum.

Akcan, birçok kimsenin İttihatçı olmasından rahatsızlık duymaktadır²⁵. Kitapta herhangi bir bağlantı kurulmadan ya da delil gösterilmeden kimsenin İttihatçı ya da eski İttihatçı olduğu hakkında yorum yapılmamıştır. Lozan Heyeti'nin başkanı Türkiye Cumhuriyetinin İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün kaynaklara göre eski bir İttihatçı olduğunu söylüyor, heyetin diğer üyeleri ya da kitapta geçen bütün İttihatçılar hakkında tek tek açıklama yapmak lüzumunu görmüyorum.

Pek kabul edilmek istenmese de Atatürk'ün başbakanlarının tamamı ve bakanlarının çoğu gerçekten eski İttihatçıdır. Bunu tespit ettiğimde ben de çok heyecanlanmışım. Kitapta yer alan bu ve benzer tespitlerin kişileri heyecanlandırmasını doğal karşılıyorum. Şunu da ifade etmeliyim ki bu kitapta yazan her ifadenin delili ve dayanağı mevcuttur. Bu kitabı kaynaklara göre yazdım diyemiyorum çünkü iddia sahibi, böyle dersem, beni amatör tarihçi yazar ya da "fesli" lerden biri olarak nitelendirmekle tehdit ediyor. Ne kaynakları ne de yorumlarımı kabul etmek istemiyor. Çünkü olaya ön yargılı bakıyor²⁶. Bu tavrı hiç hoş karşılamadığımı da dile getirmek istiyorum.

Anladığım kadarıyla Akcan, eski ve yeni kavramlarını da karıştırıyor. Bilindiği gibi 1 Kasım 1918'de İttihat ve Terakki Cemiyeti son kongresini toplamış ve fesih kararı almıştır. Aynı toplantıda Teceddüt Fırkası adında yeni bir parti kurulması da kabul edilmiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin aldığı bu karar aslında fesihle birlikte bir dönüşüm kararıdır. İttihatçılar, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yok olmasını kabul etmediler bu nedenle adını değiştirerek onu Teceddüt Fırkası'na dönüştürdüler. Bu tarihten sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti resmen yoktur ama İttihatçılar vardır ve bunların çoğu İstiklâl Mücadelesinde Atatürk'ün yanında yer almıştır. Böyle bir durumda "Eski İttihatçı" tabirini kullanmadan

²⁴ Uca, Nisan 2020, s. 378.

²⁵ Akcan, Ekim 2020, s. 418.

²⁶ Akcan, Ekim 2020, s. 418.

gelişmeleri izah etmek mümkün görülmemektedir. İttihat Terakkiden ayrılanlar için olduğu gibi fesihten sonra da İttihatçılar için bu tabirin kullanılması gerekir kanaatindeyim.

Akcan şahsıma karşı büyük bir kin ve nefret içinde olduğu için yazdığım her cümleden rahatsızlık duymaktadır. Mesela en çok garibime giden şu ifadesini paylaşmak istiyorum: Kitapta geçen “Soykırım Yapmakla Suçlanan İttihatçı Liderlere Atatürk’ün Sahip Çıkması” ifadesini ele almakta bu cümleden sonra verdiği dipnotta şunları yazmaktadır:

“Yazar, *Sevk ve İskân Kanunu*’nun uygulamasından dolayı *Mütareke*’den sonra *İstanbul*’da kurulan *uyduruk mahkemelerde idam cezasına çarptırılan Şehit Nusret ve Kemal Bey*’lerin, *Ermeni terörüne kurban giden Talat Paşa, Cemal Paşa, Bahattin Şakir ve diğer şehitlerin yakınlarına yapılan yardımı anlatmaya çalıştığı eserinde böyle bir başlık kullanmayı tercih etmiş. Hikmet Çiçek’ten mi etkilendi artık bilemiyorum*”²⁷.

Akcan, aziz şehitlerimiz üzerinden kendince bana çamur atmaya çalışmakta olsa da güneş balçıkla sıvanmaz diyor bu konuda tereddüdü varsa şu çalışmalarımı okumasını öneriyorum:

- *İttihad ve Terakki liderlerinden Bahaeddin Şakir Bey*,²⁸

- *Kurtuluş Savaşı Yıllarında Kendi İmzasını Taşıyan Belgeler Işığında Mustafa Kemal Atatürk’ün Ermeni Sorununa Bakışı*,²⁹

- *Artvin Ermenilerine Ne Oldu?*³⁰.

- *XX. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devlet Adamları Sait Halim Paşa-Talat Paşa-Cemal Paşa ve Bahattin Şakir ile Cemal Azmi Beyler Ermeniler Tarafından Niçin Şehit Edildiler?*³¹.

Ayrıca Akcan’a şu soruyu soruyorum: İttihatçı liderler soykırım yapmakla suçlanıyor mu, suçlanmıyor mu? Elbette ki Ermeniler ve yandaşları bu suçlamayı yapıyor. Bu suçlamalar akliselim sahibi herkesin bildiği gibi haksız ve hukuksuz suçlamalardır. Baskılar sonucunda yapılan yargulamaların perde arkasında İngilizler vardır. Tabii ki bu sözde mahkemelerde verilen sözde soykırım kararları hükümsüz olup hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur. Bunları ben de en az Akcan kadar biliyorum ve bütün şehitlerimizi rahmetle, şükranla ve minnetle anıyorum. Burada benim anlatmak istediğim husus Atatürk’ün de bu suçlamaları dikkate almayıp şehitlerimizin yakınlarına sahip çıktığını vurgulamaktır. Ancak bunu bile anlamak demek ki bazen zor olabiliyor.

Akcan, Dr. Reşit Galip Bey’den de çok hoşnut değildir. Aynen şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Yazar, *Dr. Reşit’e ölümünden sonra yapılan yardımı yazmış, Andımız’ın mucidi olduğu konusunda ayrıntılı malumat vermiş fakat Atatürk ile olan ayrılıkları konusunda bilgi vermemiş* (Böyle bir zorunluluğum olduğunu düşünmüyorum). *Bu bilgi eksikliğine rağmen Dr. Reşit’in “farklı zamanlarda farklı davranışlar” sergilediği gözümüzden kaçmadı*”³².

Akcan’ın gözünden kaçan bir şey var ki o da tarihçilerin objektif olması gereğidir. Bu hususta da “Tarihe Taraf Olmak” adlı yazımı okumasını öneriyorum³³.

Akcan’ın yazarlarla, kaynaklarla, kişilerle, kurumlarla olduğu gibi renklerle de problemi vardır³⁴. Kitabın kapağındaki yazının kırmızı renkte olması bile onu tedirgin etmiştir. Bu takıntılar nedeniyle argo ifadeler kullanmaktan çekinmemiştir. Kendisini Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Etik Kuruluna sevk ettirecek hatta hakkında dava açılmasını gerektirecek bu ifadeler doçentlik unvanına yakışmamıştır.

²⁷ Akcan, Ekim 2020, s. 419.

²⁸ Uca, A. (2015). *İttihad ve Terakki liderlerinden Bahaeddin Şakir Bey* (C. 1, 2). Konya, Kömen Yayınları.

²⁹ Uca, A. (2006). “Kurtuluş Savaşı Yıllarında Kendi İmzasını Taşıyan Belgeler Işığında Mustafa Kemal Atatürk’ün Ermeni Sorununa Bakışı”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (30), 185-214.

³⁰ Uca, A. (Şubat 2014). “Artvin Ermenilerine Ne Oldu?”, *Türk Yurdu*, (318), 47-50.

³¹ Uca, A. (2019). “XX. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devlet Adamları Sait Halim Paşa-Talat Paşa-Cemal Paşa ve Bahattin Şakir ile Cemal Azmi Beyler Ermeniler Tarafından Niçin Şehit Edildiler?”, N. Ergün, T. Arık & O. Şimşek (Ed.), *1. Uluslararası 20. Yüzyılın İlk Yarısında Türk-Ermeni İlişkileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 16-18 Ekim 2019* içinde (ss. 39-90), Iğdır, Iğdır Üniversitesi.

³² Akcan, Ekim 2020, s. 419.

³³ Uca, A. (2018). “Tarihe Taraf Olmak”, *KMÜ Biz bize Türkçe Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, (2), 121.

³⁴ Akcan, Ekim 2020, s. 419.

Dört yüz sayfalık kitapta birkaç yazım yanlışını dile getirip kamuoyuna sunan, hatta benim hatırım için kitabımı okuma lütfunda bulunan ve çok kıymetli görüşlerinden istifade ettiğim değerli dostlarımı da eleştirmekten kaçınmayan³⁵ Akcan'ın yaklaşık 5 sayfalık yazıda yaptığı hataları dile getirmiyorum ama yazısını bir kez daha bu yönüyle de gözden geçirmesini arzu ediyorum³⁶.

Bazı kişiler kendi şablonlarına uygun bulmadıkları ya da bir şekilde yazarlarıyla problem yaşadıkları makale ya da kitapları eleştirebilirler ama bu eleştiriler yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda yapılmalıdır.

Sonuç olarak Akcan ve ben ne dersek diyelim, elbette ki eleştirilerin haklı ya da haksız olduğunu anlamanın en doğru yolu adı geçen eseri okumaktır.

İttihat Terakki ve Atatürk adlı kitabın satışı yoktur. Merak eden kıymetli kitap dostlarına talepleri halinde ücretsiz gönderilebilir. Akcan, ısrarla kitabın okunmamasını önerse de takdir okuyucundur.

³⁵ Akcan, Ekim 2020, s. 418.

³⁶ Akcan, Ekim 2020, s. 414-419.